

İSTİSMAR VE İHMAL AÇISINDAN ÇALIŞAN ÇOCUKLAR

Filiz ANIK

**Baş İş Müfettişi
İş Müfettişleri Derneği
Eylül 2009**

Çocuklarla İlgili Uluslararası Mevzuat

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi,
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi,
Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) Anayasası,
138, 182 sayılı ILO Sözleşmeleri.

Çocuklarla İlgili Ulusal Mevzuat

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
Umumi Hıfzıssıhha Kanunu,
Borçlar Kanunu,
İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
Mesleki Eğitim Kanunu,
Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu,
Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,
4857 sayılı İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, Basın İş Kanunu
Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında
Yönetmelik,
Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi;

18 yaşından küçük olanları çocuk olarak tanımlamış, Çocuğun "ekonomik sömürüye karşı korunmasını, riskli ya da eğitimi engelleyecek, sağlığına veya bedensel, akılsal, ruhsal, ahlaksal, toplumsal gelişimine zarar verecek işlerde çalıştırılmamasını" bir temel hak olarak öngörmüştür.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1973 tarihli 138 sayılı Sözleşmesi;

“Meslek statüsü ne olursa olsun (ücretli, bağımsız çalışan, ücretsiz aile işçisi) ekonomik amaçlı mal ve hizmet üretimine katılan 15 yaşından küçük kişiler”i çalışan çocuk olarak tanımlanmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu ve Kanuna göre çıkarılan yönetmeliklerde;

- Esas olarak en az çalışma yaşı 15 olarak belirlenmiştir.
- Ancak ondört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocukların, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak, hafif işlerde çalıştırılmasına izin verilmiştir.

- Çocuk ve genç işçilerin
- işe yerleştirilmelerinde ve çalıştırılabilecekleri işlerde güvenlik, sağlık, bedensel, zihinsel ve psikolojik gelişmeleri, kişisel yatkınlık ve yeteneklerinin dikkate alınması, çocuğun gördüğü işin, onun okula gitmesine, mesleki eğitiminin devamına engel olamayacağı, onun derslerini düzenli bir şekilde izlemesine zarar veremeyeceği hükme bağlanmıştır.

6-17 yaş grubundaki çalışan çocuklar

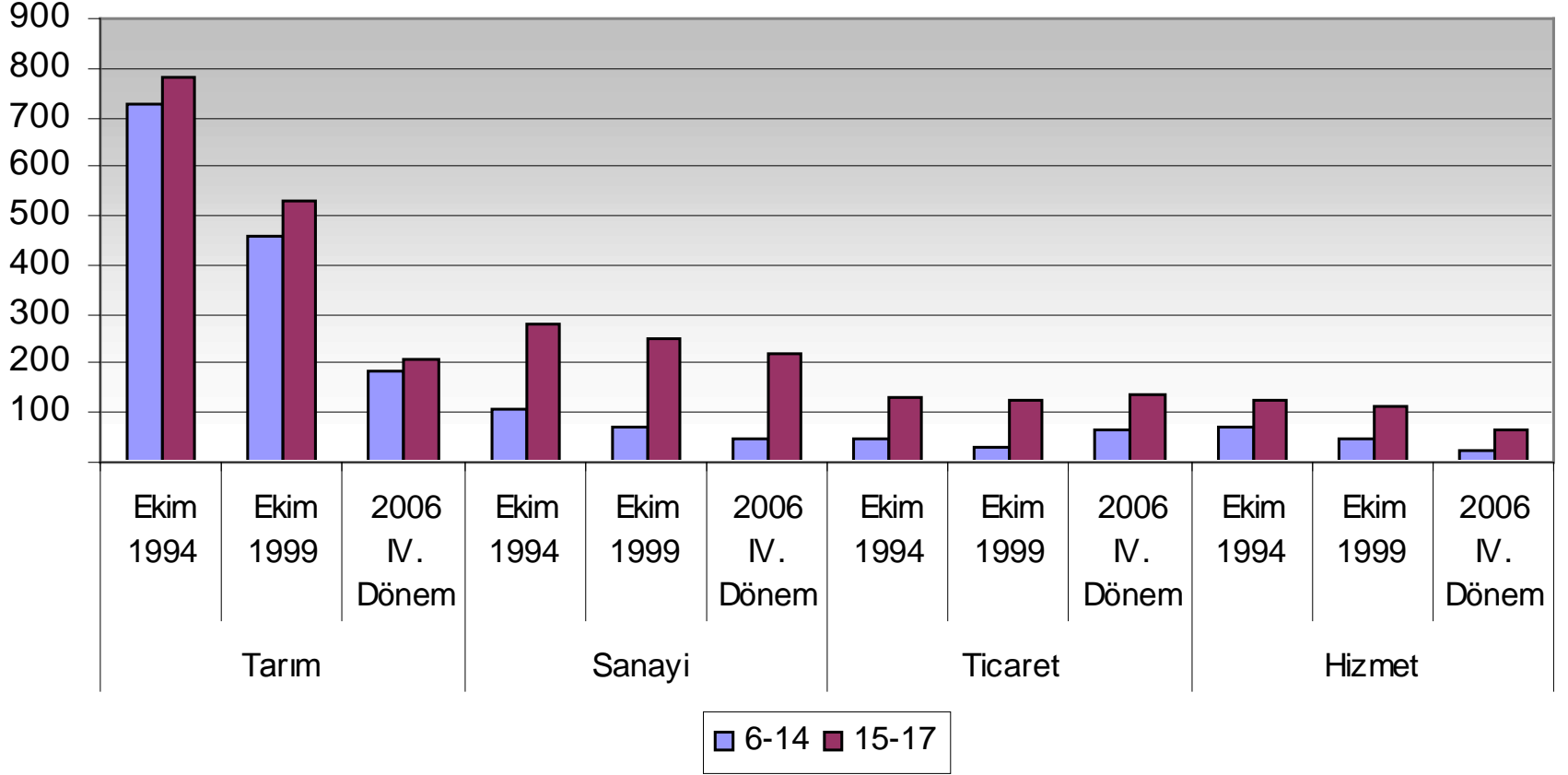
Okula devam durumları		Çalıştırıldıkları işler		İstihdam şekli		
Devam eden	Devam etmeyen	Tarım	Tarım dışı faaliyetler	Ücretli/ yevmiyeli	Kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
% 31,5	% 68,5	% 40,9	% 59,1	% 53	% 2,7	% 43,8

DİE'nin 2006 yılında yaptığı çocuk işgücü araştırması (6-17 yaş)

Çocuk sayısı (6-17 yaş aralığında)	Ekonomik işte çalışan çocuklar	Ev hizmetlerinde çalışan çocuklar
16 milyon 264 bin	% 5,9	% 43,1

DİE'nin 2006 yılında yaptığı çocuk işgücü araştırması (6-14 yaş)

6-14 yaş grubundaki çocuk sayısı	Ekonomik işte çalışan çocuk	Ev hizmetlerinde çalışan çocuk
12 milyon 477	% 2.8	% 39.2

ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN MARUZ KALDIĞI RİSKLER VE TEHLİKELER

- YAŞ
- YAŞAMA KOŞULLARI
- PSİKOSOSYAL RİSKLER
- YAPTIKLARI İŞLER VE ÇALIŞILAN İŞYERLERİNDEN KAYNAKLANAN RİSKLER

YAPTIKLARI İŞLER VE ÇALIŞILAN İŞYERLERİNDEN KAYNAKLANAN RİSKLER

- Bina Olanakları ve Çalışma Alanları
- İş Ekipmanları (Makinalar, tezgahlar, araçlar ve el aletleri)
- İşyerinde Bulunan/Kullanılan Tehlikeli Kimyasallar
- Bedensel ve akılsal yüklenme
- Kişisel korunma araçları
- Sağlık ve eğitim hizmetleri
- Çalışma süresi
- Ücret
- Çalışma İlişkileri

ÇALIŞMA VE ÇALIŞTIRILMA NEDENLERİ

- Az gelişmişlik ve Yoksulluk Arasındaki Kısır Döngü
- Sistemsel Yetersizlikler
- Küçük Ölçekli Üretimin Doğası

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Sorunun Tanımlanması, Amaçların ve Önceliklerin Belirlenmesi
- Ulusal Politikanın ve Eylem Planının Hazırlanması ve Uygulanması
- Tarafların Bilgilendirilmesi ve Duyarlılaştırılması